

Brezilya

Brezilya'daki gelişmeleri Türkiye'den birçok benzerlik veya benzemezlik nedeniyle, ilgi ve heyecanla izliyoruz. Brezilya'da olanlar ve olabilecekler demokrasi, kent, ülke kaynakları ve ekoloji; yağmacılığın popülist politikalarının, milyonlarca seçmeni tutsak alabilmesi vb. gibi konular üzerinde yeniden düşünmemize olanak sağlıyor.

Akın Atauz

04/11/2022

Brezilya seçimlerinin sonuçları ve seçimden sonraki gelişmeler dünyanın her yerindeki sol kesimleri, çevrecileri ve siyaset bilimcileri ve siyaset felsefesi üzerinde çalışanları ilgilendiriyor elbette.

Bu ilginin pek çok nedeni var. Ancak temeldeki soru, **diktatöryal** eğilimleri olan ve **sağ popülist** politikaları başarıyla uygulamış ve ülkesi halkının (ve belki ordunun?) yarısına yakın bir kesiminin ya da bir kısmının desteğini almaya devam eden **demagog** bir siyasetçinin, ülkesine ve halkının bir bölümüne zarar vermeye devam edip etmeyeceği... **Bolsonaro**'nun zehirleyici çalışmalarının devam etmesi/ edebilecek bir kapasitesinin ve enerjisinin olması, **neoliberal** ekonominin model ülkelerinden biri olan Brezilya'nın önümüzdeki yıllar içinde hem yerel olarak bireye/ topluma ve doğaya, bütün dünya halklarına, ülkelere ve yerküreye, zarar verebilmesi anlamına gelecek.

Ancak sorun bu da değil.

Sorun, demokratik ve mücadeleli ama çatışmasız/ iç savaşı, barışçıl koşullarda bir geçişle kutuplaşmaların dağılması, en azından azalmasıyla; yoksulluk, işsizlik, konut, çevre/ ekoloji ve iklim değişikliği, kentler, tarım-toprak ve orman, yerel kültürler vb. ile

ilgili politikaların üretilebilmesi için, ülkede konuşmaların, tartışmaların, yerelden küresele kadar çeşitli ölçeklerde politik çalışmaların başlayabilmesi...

2 Eylül 2022, Belem, Para eyaleti. Brezilya'da Amazon'dan gelen geleneksel nüfusla yapılan toplantı sırasında Assurini Yerli halkı, Luiz Inacio Lula da Silva'ya geleneksel başlıklarından takarken.

Demokrasi/ demokratik siyasetle ilgilenenler, elbette son yıllarda **Türkiye'de, ABD'de,** şimdi Brezilya'da, seçim sonuçlarını beğenmeyen sağ-popülist iktidarların, **çatışmacı/ kutuplaştırıcı,** baskıcı ve demokrasi karşıtı stratejilerini pekiştirmesi ve meydan okuması karşısında demokrasi kuramını nasıl geliştirebilecekleri konusunda arayış içindeler.

“Hakikat-sonrası” çağında, “basit moderniteden” sonra bazı siyaset bilimcilerin “reflektif modernite” olarak adlandırdıkları bir dönemde (“reflektif veya düşünsel modernite” ile “post-modernite” kavramlarının ilişkisi/ karşılaştırılması için ayrıca tartışmak gerekiyor), despot iktidarlara karşı politik/ ekolojik ve belki de teorik mücadeleler konusu önem kazanıyor. Hatta bu konular en acil mücadele alanları sayılmalı.

Brezilya ormanlarının kaybı aynı hızla sürecektir mi? Sürmemesi için ne yapacak, Brezilya'nın ve yerkürenin bütün halkları ya da kaybeden sınıfları?

Sanırım bu soruları tartışmaya devam edeceğiz uzunca bir süre.

Ancak bu yazıya başlar ve kitaplığımıdaki kaynakları gözden geçirirken, ilginç bir kitaba rastladım. Satın almadığım halde kitaplığımında bulunan, bana daha önceki kuşaklardan kalmış ender kitaplardan biri. Sizlere bu kitapla ilgili biraz bilgi vermek istiyorum kapağımında tam olarak şöyle yazıyor:

Brezilya

Ali (sesli harflerin üzerinde şapka var)

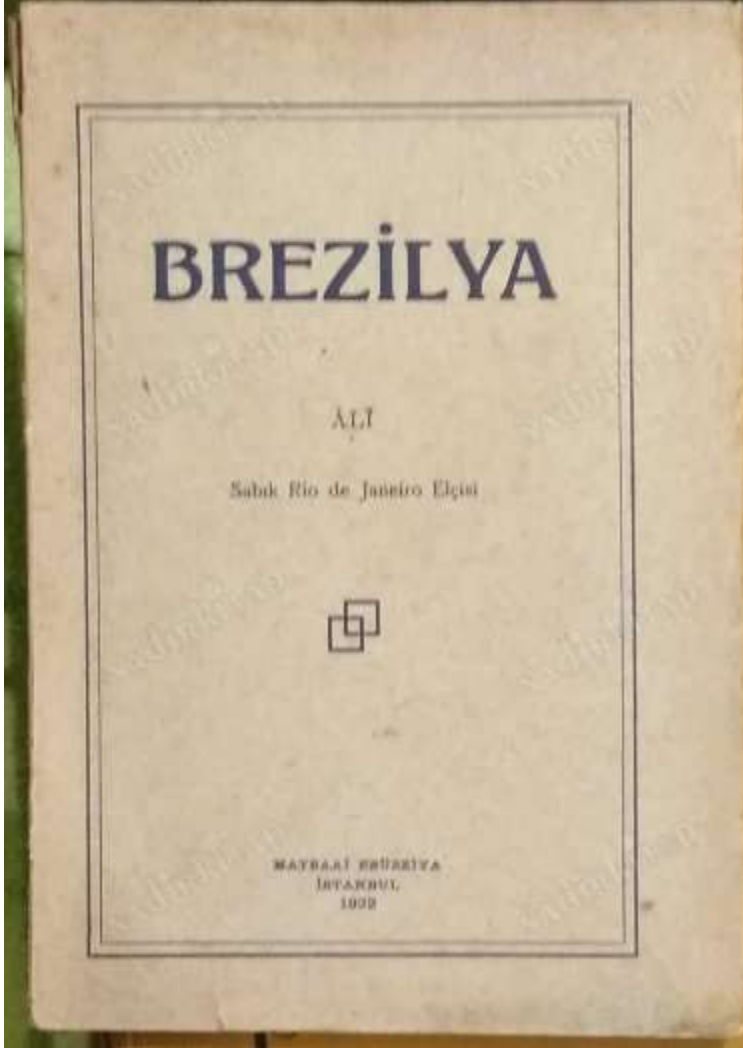
Sabık Rio de Janeiro Elçisi

Matbaai Ebuzziya

İstanbul

1932

Tam **90 yıl önce** yayınlanmış ve Brezilya'yı anlatıyor. Biraz siyasi coğrafya kitabı gibi ama daha ilginç olan **Rio**'ya ve kentteki gündelik yaşama ait olan sayfalar...

Kitap, bir anlamda kaynakçayı da içerecek biçimde düzenlenmiş bir “Başlangıç”ın ardından üç bölümden oluşuyor:

- Brezilya Tarihine bir Nazar
- Brezilya Buhranları
- Rio de Janeiro Hayatı
- İlk bölümün alt başlıkları (yazıldığı imlayla) şöyle
- Müstemleke Devresi
- İstiklal-İmperatorluk Devresi
- Cumhuriyet Devresi
- İhtilal ve Hükümeti Muvakkate Devresi

İkinci bölümün alt başlıkları ise,

- Brezilya'nın Teşkilatı Esasiyesi ve Siyasi Buhranı
- Brezilya'nın Vaziyeti İktisadiyesi ve Kahve Buhranı
- Brezilya'nın Gümrük Siyaseti ve Amerik Latin Ticari Buhranı
- Brezilya'nın Umumi Dertleri

Son bölüm ise daha ilginç. Alt başlıklar (sınıflandırma mantığını anlamak güç olsa da) şöyle:

- Rio de Janeiro şehri,
- Mevsimler, Sayfiyeler, Kumsallar,
- Rio evleri- Brezilya'nın Ev Hayatı,
- Brezilya'nın Eğlence ve İtiyatları,
- Sporlar-Kulüpler- Oteller,
- Yiyecek ve İçecek,
- Hastalıklar, Sıhhi Tedbirler, Yerliler-Zenciler-Beyazlar,
- Asarı Atika-Kütüphane ve Kitaplar-Kıymetli Taşlar,
- Monden Hayat-Sefaretler-İdimilliler (*milli bayramlar*)
- Brezilya'nın Tebayii-İklimin Tesiri-Matbuat Meslekler.

En sonda da Brezilya'yı oluşturan 21 “devletin” nüfusları ve başkentleri ve Brezilya 1931 bütçesi verilmiş. (Bu arada, **Porto Alegre**'nin 1931'de de 273 376 kişilik nüfusla Brezilya'nın en kalabalık kentlerinden/ yerel devlet başkentlerinden biri olduğunu anlıyoruz).

Elbette kitapla ilgili ciddiye alınabilecek bilgiyi ya da eleştiriyi çok kısa bir değerlendirmeye geçiştirmek olası değil. Ancak ülkenin sahip olduğu niteliklere Türkiye'den bir bireyin (diplomatin) 20'inci Yüzyıl başlarındaki bakış açısı, toplumsal özellikler, ekonominin genel yapısı ve sömürge bir ülkedeki mücadelelerin ve tarihin bugünkü Bolsanaro ve **Lula** dönemlerine kadarki oluşumu bakımından ilginç bir veri kesiti sağlıyor.

Latin Amerika'da olsun, **Ortadoğu** ya da **Uzak Doğu**'da veya **Afrika**'da olsun sömürge bir ülke geçmişinin, tarihlerini öğrenmeye alışık olduğumuz **Avrupalı** uluslardan veya büyük imparatorluklardan ne kadar **farklı** olduklarını görüyoruz. Ancak Latin Amerikalı yazarların romanlarından öğrendiklerimizi, Türkiye'den bir yazarın coğrafya benzeri kitabında görmek ilginç oluyor.

Brezilya'daki gelişmeleri, Türkiye'den, birçok benzerlik veya benzemezlik nedeniyle ilgi ve heyecanla izliyoruz. Brezilya'da olanlar ve olabilecekler demokrasi, kent, ülke kaynakları ve ekoloji; yağmacılığın popülist politikalarının milyonlarca seçmeni tutsak alabilmesi vb. gibi konular üzerinde yeniden düşünebilmemize olanak sağlıyor.

Akın Atauz